

**Szakmai beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma 204108/01635 számú, az „Egy a múltunk, őrizzük egy
azonképp a jövőnek! – Egyházi és határon túli magyar levéltárosok VIII. mesterkurzusa”
című pályázatának megvalósításáról**

2021. szeptember 14–16. között Budapest Főváros Levéltára szervezésében nyolcadik alkalommal került sor az egyházi és határon túli magyar levéltárosok szakmai továbbképzésére. A képzésen végül 27 közgyűjteményi munkatárs vett részt: 8 levéltáros a magyarországi egyházi levéltárakból, illetve a Fradi Múzeumból, 7 kolléga Szerbia, 3 Ukrajna, 5 Románia, 4 kolléga pedig Szlovákia levéltáraiból, illetve könyvtáraiból érkezett. Öt kolléga első alkalommal jelentkezett a kurzusra.

A Kárpát-medencei levéltárak egyik fontos együttműködési formáját jelentő háromnapos rendezvény programját ebben az évben is úgy alakítottuk ki, hogy egyrészt aktuális eseményekkel foglalkozó témákat kerestünk (pl. a pandémia hatása a levéltárügyre, adatvizualizáció alkalmazása a levéltárakban), illetve figyelembe vettük a résztvevő kollégák kívánságait és javaslatait. Az alábbi témákat hirdettük meg ebben az évben:

Elméleti foglalkozások

- Intézményi menedzsment
- levéltári jogszabályváltozások a gyakorlati munkában
- állományvédelmi ismeretek
- levéltár-pedagógia

Kiscsoportos gyakorlati foglalkozások

A mesterkurzuson résztvevőit három csoportba osztottuk, akik felváltva a következő három kiscsoportos foglalkozáson vettek részt:

- A járványhelyzet hatása a levéltárügyre – problémák és megoldások
- Állományvédelmi ismeretek
- Levéltár-pedagógia, iskolakapun kívüli oktatás.

A COVID-19 okozta pandémia levéltárakra gyakorolt hatásával foglalkozó műhelymunka során a résztvevők is megoszthatták tapasztalataikat a felmerülő problémákról és az általuk eszközölt megoldásokról.

Dr. Kenyeres István, a BFL főigazgatója előadásában arról beszélt, hogy a levéltárügy területén jelentkező új kihívások szükségessé teszik az intézményi felső vezetés részéről új vezetési, menedzselési módszerek bevezetését, amelyek elsajátításához a vezetők folyamatos igazgatási és pszichikai továbbképzése alapvető fontosságú. Ezt szolgálta Dr. Kenyeres Istvánnak, Budapest Főváros Levéltára főigazgatójának az intézményi menedzsmentről tartott prezentációja, amelyben érintette a járványügyi vészhelyzet kezelését is.

Dr. Haraszi Viktor, a BFL főigazgató-helyettese előadásában a levéltárügyet meghatározó legfontosabb jogszabályokat vázolta fel. Kifejtette a közirat, közlevéltár fogalmát, a közlevéltárak anyagában történő kutatás feltételeit, illetve az ezen a területen történt fontosabb jogszabályi változásokat (adatvédelmi módosítások, általános kutatási időhatárok, személyes adatokra vonatkozó védelmi idő stb.). Beszélt az ügyfélszolgálat feladatköréről, a külföldre való adattovábbítás feltételeiről, a kényszerselejtezés elrendelésének szabályairól. Régen várt döntésként értékelte az illetékesség kiterjesztését a közlevéltár fenntartójának (illetve jogelődeinek) többségi tulajdonában lévő gazdasági társaságok levéltári anyagára, illetve iratkezelésére.

A mesterkurzus második napjának plenáris előadását Dr. Ternovác Bálint (főlevéltáros, BFL) tartotta Adatvizualizáció és levéltár címmel. Az előadó először is bemutatta az adatvizualizáció fogalmát – ez alatt a numerikus adatok vizuális megjelenítését értjük – majd magyar és nemzetközi példák bemutatásával kitért arra, hogy e módszer hogyan alkalmazható a tudományos ismeretterjesztés eszközeként a levéltárakban. Bemutatta Budapest Főváros Levéltárának 2020-ban készült adatvizualizációs projektjeit (trianoni menekültek Budapesten, trianoni utcanevek Budapesten), illetve kitért a további tervekre is: a BFL 2020-ban együttműködési megállapodást kötött az Eötvös Loránd Tudományegyetem Eötvös József Collegiumával, az ELTE Eötvös Collegium történész hallgatóinak bevonásával készül a következő adatvizualizációs projekt, amely Budapest kerületeinek történetét, területi változásait mutatja be.

A kiscsoportos foglalkozások egyik főbb témája a COVID 19-okozta pandémiának a levéltárakra, illetve a levéltárügy egészére gyakorolt hatása volt. Dr. Fehér Csaba (főosztályvezető, BFL) és Fazekasné Dr. Toma Katalin (főosztályvezető-helyettes, tudományos titkár, BFL) bemutatták, hogyan sikerült néhány nap alatt átállni az otthoni munkavégzésre, hogyan alakult át 2020 márciusa óta a BFL kutató- és ügyfélszolgálati munkája, hogyan kellett nagyon rövid idő alatt kiszélesíteni levéltárunk elektronikus szolgáltatásainak a körét, hogyan sikerült a BFL rendezvényeinek egy részét digitális térbe terelni. A továbbképzésen résztvevő levéltárosok ismertették a saját tapasztalataikat is.

A levéltár-pedagógiai foglalkozáson a kollégák a pandémia során kidolgozott újabb levéltár-pedagógiai csomagot mutatták be a kollégáknak.

Az állományvédelmi foglalkozások a műhelyekben zajlottak, ahol a vendégek az új technológiákkal ismerkedhettek meg, valamint a katasztrófavédelem és iratfertőtlenítés kérdéskörét járták körül.

A résztvevők számára ez évben is szerveztünk közgyűteményi kirándulást, 2021. szeptember 15-én a Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeumát és antik romkertjét látogattuk meg, kellemes őszi időben. A múzeum munkatársai színvonalas szakmai vezetés mellett mutatták be a mai Óbuda antik római hagyatékát és régészeti emlékeit.

A résztvevők ebben az évben is kitöltötték az elégedettségi kérdőíveket. Válaszaik alapján fogjuk kidolgozni a következő évi kurzus témaköreit.

A továbbképzéssel a Kárpát-medencében található, magyar vonatkozású iratanyag megőrzéséhez, feltárásához kívánunk azzal hozzájárulni, hogy közvetítjük a határon túli és egyházi levéltáros kollégák felé azon új, innovatív lehetőségeket, amelyekkel intézményünk találkozik a nemzetközi együttműködések során. A járványhelyzet körülményei között az ez évi kurzus különös jelentőséggel bír: a 2020. évi találkozó elmaradt, a kollégák munkakapcsolatai, a személyes tapasztalatcsere lehetősége az elmúlt két évben a minimálisra csökkent, így mindenki nagyon örült, hogy két időpont halasztás után végül megtarthattuk a továbbképzést. Ez visszatükröződött a háromnapos kurzus hangulatán is. Bízunk benne, hogy a jövő évben már problémamentesen valósíthatjuk meg a soron következő továbbképzést.

A képzésen részt vett kollégák névsora

Nr	Küldő intézmény	Részvevő neve
1	Csikszeredai Gyűjtőlevéltár	Pál Péter
2	Csikszeredai Gyűjtőlevéltár	Benedek Árpád
3	Gyulafehérvári Érseki Levéltár	Vass Csongor
4	Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány, Kolozsvár	Vajda Anita
5	Kárpátaljai Állami Levéltár	Kutassy Ilona
6	Kárpátaljai Állami Levéltár	Varga Katalin
7	Kárpátaljai Állami Levéltár	Misiuk Mihajlo
8	Kassai Állami Levéltár	Bajusz Anikó
9	Kassai Állami Tudományos Könyvtár	Szabó Viktor
10	Kassai Állami Tudományos Könyvtár	Bobcak Ladislav
11	Kassai Bocatius János Könyvtár	Ondrejsík Tamás
12	Kecskeméti Református Egyházközség Levéltárának	Bíró Éva
13	Magyar Unitárius Egyház dr.Szent-Iványi Sándor Unit. Gyűjt. Levéltára	Béres-Muszka Ibolya
14	Szabadkai Történelmi Levéltár	Mačković Stevan
15	Szabadkai Történelmi Levéltár	Halász Tibor
16	Vajdasági Levéltár	Kartag Sarolta
17	Zentai Történelmi Levéltár	Fodor István
18	Zentai Történelmi Levéltár	Szűgyi Ferenc
19	Zentai Történelmi Levéltár	Gajda Szilvia
20	Zentai Történelmi Levéltár	Molnár Tibor
21	Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára	Molnár Lehel
22	Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya Levéltára	Boda Attila
23	Fradi Múzeum	Tobak Csaba
24	Fradi Múzeum	Vincze József
25	Békéscsabai Evangélikus Gyülekezet Levéltára	Füzesi Kornél
26	Boldogasszony Iskolanővérek rendi archívuma	Katona Zsófia
27	Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya Levéltára	Siptár Dániel

RÉSZLETES PROGRAM

Dátum	Időpont	Téma
2021. szeptember 14.	10:00–10:30	Regisztráció
	10:30–11:00	Ünnepélyes megnyitó (Gárdonyi Albert terem) A résztvevőket köszönti: Dr. Kenyeres István főigazgató, Budapest Főváros Levéltára Szóllás Péter főosztályvezető, EMMI Kultúráért Felelős Államtitkárság, Könyvtári és Levéltári Főosztály
	11:00–13:00	1. Intézményi menedzsment (Gárdonyi Albert terem) – Kenyeres István főigazgató 2. Az előző évek magyarországi levéltári jogszabályváltozásainak hatása a gyakorlati munkában – Haraszti Viktor főigazgató-helyettes (Gárdonyi Albert terem)
	13:00–14:00	Ebéd (BFL 1. emeleti ebédlője)
	14:00–16:00	Kiscsoportos foglalkozások 1. A járványhelyzet hatása a levéltárügyre – problémák és megoldások (Toma Katalin – Fehér Csaba) I. csoport (zöld) 2. Állományvédelmi ismeretek (Állományvédelmi munkatársak) II. csoport (kék) 3. Levéltár-pedagógia (Mautner Zoltán – Rácz Attila) III. csoport (piros)
	16.00–18.00	A szállás elfoglalása
	18.00-20.00	Közös Vacsora (Gárdonyi terem)
2021. szeptember 15.	07 órától	Reggeli a szállodában
	09.30 – 11.15	Kiscsoportos foglalkozások 2. A járványhelyzet hatása a levéltárügyre – problémák és megoldások (Toma K. – Fehér Cs.) II. csoport (kék) 3. Állományvédelmi ismeretek (Állományvédelmi munkatársak) III. csoport 1. Levéltár-pedagógia (Mautner Z. – Rácz A.) I. csoport (zöld)
	11:30–13.00	Adatvizualizáció és levéltár – Ternováczi Bálint (Gárdonyi Albert terem)
	13:00–14:00	Ebéd (BFL 1. emeleti ebédlője)

	15.00–18.00	Vezetés a BTM Aquincumi Múzeumban és Régészeti Parkban
	18:00–19:00	Vacsora (BFL 1. emeleti ebédlője)
2021. szeptember 16.	07.00-tól	Reggeli a szállodában
	09:30–11:00	Kiscsoportos foglalkozások 3. A járványhelyzet hatása a levéltárügyre – problémák és megoldások (Toma K. – Fehér Cs.) III. csoport (piros) 1. Állományvédelmi ismeretek (Állományvédelmi munkatársak) I. csoport (zöld) 2. Levéltár-pedagógia (Mautner Z. – Rácz A.) II. csoport (kék)
	11:00–11:45	Czigler-kiállítás megtekintése vezetéssel
	11:45–12:15	A rendezvény zárása (Gárdonyi Albert terem)
	12:15–13:00	Ebéd

A rendezvényről készült fotók

A továbbképzésről készült beszámoló megtekinthető Budapest Főváros Levéltára honlapján, a Magyar Levéltári Portálon valamint a Hungaricana közös közgyűjteményi portálon:

<http://bfl.archivportal.hu/statikus/palyazati-beszamolok>

<http://mlp.archivportal.hu/hu/leveltarosoknak/palyazati-beszamolok/>

<http://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/>

Budapest, 2021. október 19.

Fazekasné dr. Toma Katalin s.k.
intézményi titkár, projektfelelős